

**ЮРИЙ МЕДВЕДЕВ
ДЯВОЛСКА ДУЗИНА
„ОСКАРИ“**

Превод от руски: Маргарита Златарова, 1977

chitanka.info

Седях до масата с чудновата овална форма, напомняща орбитата на планета с две слънца. В ресторантчето имаше седем такива маси, но моята бе разположена по-удобно от останалите. Първо, защото наблизко кротко дремеше в дървено буре доста симпатична, макар и хилава палма, а аз обичам стайните растения. Второ, виждах всички, които влизаха и излизаха. И трето — можех спокойно да се любувам на морето пред залез слънце. Съзерцавах как се ражда вълната, как расте и се надига, как отхвърля белия си като току-що паднала слана гребен. После долазваше до крайбрежните камъни и се разбиваше в тяхната твърд.

За пръв път съм тук, на Черно море. След нашите студени северни реки и езера тукашната вода ми се стори неестествено топла, сякаш са я подгръвали изкуствено. Морето ми изглеждаше като топлокръвно живо същество и аз, да си призная, така и не се реших през тези два дни да поплувам, дори край брега.

Ресторантчето беше празно. По това време на деня почиващите още дремят край разпалените камини или вяло прехвърлят картите. Пиянското веселие настъпва по-късно, около осем-девет часа, а сега на една маса някакъв старец-пенсионер решаваше кръстословица и от време на време отпиваше от чашката коняк. На масата вляво до отворения прозорец млада двойка, навярно младоженци, разговаряха и се смееха весело.

Новият посетител най-напред се отправи към бюфета, където, без да се намръщи, изля в гърлото си три четвърти чаша водка. След това седна на близката маса, с лице към мен и с гръб към морето, и зачака келнера. Едва сега успях да го разгледам. Косите му бяха черни и къдрави, но от темето до челото бяха окапали. Тъмните, изпъкнали и живи очи непрестанно скачаха от предмет на предмет. Понякога те изразяваха отчаяна тъга. Портретът му се допълваше от тънък и гърбав нос, плътни малинови устни и неестествено щръкнали уши. Тези щръкнали уши създаваха комично впечатление: сякаш техният притежател постоянно се ослушваше за нещо.

На появилия се келнер той прошепна нещо на ухото и миг след това пред него се кипреше запотена бутилка и някакво мезе. След около десет минути, целият зачервен и разнежен, като мачкаше с пухкавите си пръсти цигара, той ме попита през масата:

— Случайно да ви се намира огънче?

Кимнах мълчаливо. Той се приближи, запали и като изпусна облаче дим, каза:

— Запалката ти е първокласна. Суперлукс! Друга такава не съм виждал. Право да ти кажа, провървяло ти е, приятелю. Не ти е неприятно, че се обръщам на „ти“, нали?

— Не — отвърнах аз. — А запалката е титанова.

— Много добра. Рядък метал. Подочух, че от него правят космически кораби... А, виждам, че не пиеш, с лимонадка поминуваш. Хайде да полеем запознаването, а?

Докато мислех над последната му фраза, той ловко прехвърли запотената бутилка и мезето на моята маса. Категорично отказах да пия, тогава той сам пи за нас двамата.

— Да, ама запалчицата — да ѝ се ненагледаш! — каза той, като дъвчеше бавно парче салам. — Само че е много странна. Има седем бутона, за какво са толкова много?

— Не седем, а осем — отвърнах аз. — Зависи кой пали. Този бутон, жълтият, е за ергени. Червеният — за женени. Зеленият — за разведени. Сребристият пък е за футболни запалянковци и така нататък.

Той се разсмя, от което ушите му щръкнаха още повече и заприлича на чудновато зверче.

— Шегаджия си, приятелю. Веднага се вижда, че си човек на изкуството, бохем, така да се каже. Якето ти е чудесно, само циповете му са не по-малко от двадесет. Сигурно някъде от Америка си го докопал — той се облегна на стола и примижа. — Искаш ли да позная с какво се занимаваш? В киното работиш. Не познах ли? Тогава — в телевизията. Пак не улучих. Майсториш радиопостановчици. Не? Значи си журналист.

— Занимавам се с изучаване на древни народи и раси. История, палеоетнография, палеоконтакти. Ако не разбираш, ще ти поясня: изучавам проблемите на взаимното общуване в исторически аспект — сухо казах аз.

— Значи Крим за тебе е истинско съкровище! — зарадва се той. — Тук, близо до Алушта, скоро разкопаха гръцка крепост. Представяш ли си, цяла-целеничка! Стените ѝ са високи пет метра, а дворците, статуите, фреските — да им се ненагледаш! А ти самият сигурно не си тукашен? От Москва ли си? От Киев? Откъде си?

— Тук съм в командировка. В археологическа експедиция. Аз съм роден там — магнах неопределено с ръка към страната на бюфета. — От северните краища. Доста е трудно да се добере човек до нас.

— Така, така, гледам те, много си бледен, като мъртвец, ха-ха. На север всички са такива, знам аз. Е, нищо, тукашното слънчице бързо ще те поопече, като на шиш.

Той обърна поредната чашка и каза тихо, сякаш на себе си:

— А пък аз съм Жилевин. Можеш ли да са представиш, самият Илюша Жилевин. Така че имаш късмет, учени бръмбаре.

— Доста рядка фамилия — рекох аз колкото може по-учтиво. Но той буквално закипя от възмущение.

— Искаш да кажеш, че не знаеш нищо за Илюша Жилевин? И се наричаш културен човек? Та сигурно и за Миша Барковски не си чувал?

— Фамилията Барковски се среща по-често, особено в Украйна — измънках аз.

Той затвори тъмните си очи, хвана главата си с две ръце и започна да се клатушка наляво-надясно.

— Този гражданин е психопат. И защо такива ги правят учени? Седи си в ресторанта, бледен като мъртвец, пие лимонада и не знае най-добрите хора в обществото. Но аз ще помогна на този душевно болен да оздравее! — Той престава да се клати и отвори очи. — Миша Барковски е режисьорът на „Десантът на Сатурн“. Световноизвестен филм! Този същият, който получи тринадесет „Оскари“. Само не ми казвай, че не знаеш нищо и за „Оскар“, че иначе ще пукна от смях.

— Не зная — отвърнах аз и след кратко мълчание добавих: — През последните пет години бях все на експедиции, разкопавах древни селища на Север, затова много новини не зная. А що се отнася до името Оскар, то се среща доста...

— Доста! Доста! — прекъсна ме той с умоляващо движение. — Всяко дете знае, че „Оскар“ е награда, при това най-знаменитата в целия свят. Всяка година в Холивуд връчват „Оскар“ на най-добрите кинотворци. Фелини, Антониони, Бергман, Лиза Минели, Пол Скофилд — всички са получили „Оскар“. А Бюнюел взе наведнъж четири „Оскара“ за екранизацията на Джойс. Та ето що. „Десантът на Сатурн“ взе всичките „Оскари“ за три години напред — тринадесет златни статуетки донесе Миша Барковски, сещаш ли се? Дяволска

дузина! Целият свят и до днес немее, макар че оттогава минаха няколко години.

Жилевин се понадигна, наведе се през масата към мен и сниши гласа си до шепот:

— А всъщност тази награда трябваше да се даде — познай на кого? До края на живота си няма да се досетиш. На мене! На Илюша Жилевин! Вдън земя да се проваля, ако лъжа! Хай де да му пийнем по една малка, а? Ще поръчам още една бутилка, хайде, бъди приятел, за компания, както се казва.

И втора запотена бутилка украси нашата маса с чудновато овална форма, като орбита на планета с две слънца.

— Жалко, че не пиеш, немирнико! — говореше е умиление Жилевин. — Макар че те разбирам, всеки си е по своему чудак. Аз, честно казано, едва напоследък започнах да му цоквам повечко, особено през цялата тази седмица след разговора с Барковски. Нескопосан излезе разговорът с този кучи син.

— И що за разговор беше? — вяло се поинтересувах аз.

— Сложна история. Но както е тръгнало, ще ти разкажа всичко поред. Нещо си ми симпатичен, макар че не пиеш. Само че ще седна малко по-близо до тебе, не възразяваш, нали? Както се казва, и стените имат уши... Сега слушай! Ще ти изповядам всичко. Душата ми жадува да се наприказва, може пък и да ми олекне след това.

Та така. Още от малък съм надарен с талант към чуждите езици. По всички предмети се задоволявах с тройки и четворки, но затова пък учителите по френски или английски не можеха да ми се нарадват. Роден полиглот съм, можеш да не се съмняваш. Към десетата си година овладях бързо шест езика, преди института знаех вече не по-малко от тридесет. Носеха ме на ръце, показваха ме на международни симпозиуми като рядък екземпляр. А аз какво? Научаването на един език не ми коства нищо. Щом чуя пет-шест фрази от даден език, веднага в главата ми, ето тук, гледай, където ми е подутината, започва леко да щрака, като че работи компютър. Щрак, щрак и езикът вече е готов. Основата, разбира се, а тънкостите се придобиват с течение на времето... Ти, естествено, си мислиш, че Илюша те баламосва, разказва ти баснички. По очите ти познавам, че не вярваш. Провери ме тогава. Щом се занимаваш с древни народи и раси, значи знаеш поне

един древен език. Кажеш двадесет-тридесет думи, така за опит, нищо не губим.

Усмивнах се и започнах да рецитирам Хораций на латински:

*Не се срамувай, Ксантий, че обикнал си слугиня!
Помни, че Бризеида също бе робиня,
но с красота нежна бе покорила
гордостта на Ахила...*

Изрецитирах стихотворението докрай и погледнах изпитателно Жилевин. Той седеше с полузатворени очи, като че дремеше. А когато отговори, да си призная, бях поразен.

— Този език не знаех аз. Е, дълбока древност — отговори той също на латински. Правеше грешки в произношението, неправилно построи фразите, но чудото стана: той говореше на език, който знаят не чак толкова много хора на планетата.

Нахвърлих му и няколко фрази от „Гилгамеш“. И след няколко минути се убедих: този полупиян човек можеше вече да говори на езика на древните шумери!

Не съм бог знае колко голям познавач на езици, но, естествено, знаех откъси от древни документи. Нали в края на краищата това бе моя професия — да зная историята повече от другите. Започнах да цитирам текстове от допотопна древност на буански, келтски, арамейски, хиндукушки, олверски, татрански наречия и той всеки път с чест излизаше от изпитанието. Накрая, уязвен, аз се обърнах към него на толкова древен и сложен говор, че за него това би могло да бъде само абракадабра. Този текст го бях намерил при разкопките на едно северно селище и едва-едва бях започнал да го разшифровам. Но Жилевин и тук възтържествува.

— Убеди ли се? — печално попита той. — Дар божи, ни повече, ни по-малко както се казва. Да, но заради този проклети дар моят живот се обърна с главата надолу... А пък добре започна, проклетият... Аз пак ще вдигна за малко бутилката, нали не възразяваш?

Та така. Бях в трети курс. През май, малко преди ваканцията, при нас се появи Барковски, той тогава още не беше знаменитост, макар да

бе докопал във Венеция „Кристалният глобус“. Дойде и ме подмами да тръгна с него. Стана ясно, че съм му нужен на живот и смърт. Тогава току-що беше започнал да снима „Десантът на Сатурн“, а списанията, радиото и телевизията направо се задъхваха по този повод. Нима не разбираш? Странно... Суперколос! Научна фантастика! Осемнадесет милиона рублички му бяха отпуснати, копейка по копейка. Само статистите му наброяваха повече от шест хиляди. А артистите — събрани от повече от двадесет страни. Барковски ме взе през лятото, защото не му се искало да влачи със себе си цяла банда преводачи. И аз, глупакът, клъгнах на хонорара, макар че ми плащаше прилично, дори няма да ти казвам колко, все едно няма да ми повярваш. Пък и бял свят видях... Отначало прелетяхме с Барковски в Австралия, за да заснемем нещичко, от натура, както се казва. След седмица се озовахме в Тибет и щракахме будистки храмове. А оттам в Хонолулу. А оттам в Южна Америка, Куско, империята на древните инки. Барковски, нали си е дете на природата, беше целият омотан от любви, замисли, асоциации. Днес — Гренландия, утре — Япония, в други ден... Изобщо попаднах в неговите мрежи, като златната рибка от приказката на Пушкин. Чужбина! Скъпи хотели! Визити! Интервюта! Трябваше да си взема академичен отпуск, толкова залепнах за това проклето кино. Но всичко не може да се разкаже. А сега пристъпвам към най-главното.

Слушай ме внимателно. Само се закълни, закълни се, че никога и никому няма да кажеш нито дума! Кълнеш ли се? Добре, аз и без клетва ти вярвам. Симпатичен си ми, макар че не пиеш.

И тъй, снимахме ние, тук близо до Судак, на около десет-дванадесет километра отгук в едно дефиле до морето. Беше дошъл редът на главния епизод от филма — кацането на земляните на Сатурн. А какво е киноекспедиция, знаеш ли? Ако не знаеш, не е беда. Представи си: доста широко дефиле, ромоли ручейче, морските вълни се плискат. На хълма е построен една трета от планетолет. За снимки и толкова е достатъчно — останалото е операторска работа. По брега бяха набодени чудновати растения от пластмаса. По-голямата част от дефилето бе заето от макети на бедняшките колиби на сатурнианците. Според замисъла на сценариста, земляните кацат на Сатурн, а там е нещо като каменен век. Диващина, борба с чудовища, туземки в набедрени превръзки, а пък зрителите знаеш, че обожават до безумие такъв антураж. За по-голяма убедителност нашите декоратори

направиха макет на дивашки селища по картини от „Историята на Африка“ на Гордън Уайлз, има такъв знаменит цветен атлас. Взеха, та прекопираха едно към едно колибите, костюмите, оръжията на племето нгала, което живее в Южна Африка. Не се учудвай, киното си е чиста халтура...

Като сега си спомням, епизодът нещо не вървеше. За две нощи намотахме седемнадесет дубъла, а Барковски все не беше доволен: и това не е както трябва, и онова не е така. Винаги, когато е на снимачната площадка, той е като смахнат. Краката на всички ни се подгъват от умора, а той пет пари не дава. От напрежение лявото ми око почна да подскача, навярно кръвното ми налягане се бе повишило. Вечерта преди третата нощ реших да поспя малко. Уговорих се с Барковски да ме събудят точно в полунощ, когато нагласят светлините и положат грима — накратко, в самото начало на снимките. А аз се изхитрих и отидох да спя — познай къде? Никога няма да отгатнеш! В астроотсека на нашия планетолет. Там имаше меки дивани като пух и цял куп невероятни уреди. Като се събудиш през нощта, виждаш луната зад прозрачния похлупак, огромните южни звезди и сякаш си попаднал в друг свят. И най-важното — оттам не се чуваха виковете от площадката, въпреки че Барковски викаше, та се късаше, гърлото му сякаш бе калайдисано, а аз си спях на спокойствие и тишина.

Събудих се инстинктивно. Сякаш ме удари ток или ме ухапа някаква гадина. Погледнах по навик часовника си — единадесет и половина. Изведнъж ярка люлякова светлина проряза похлупака на астроотсека. Нима нашите осветители, помислих си аз, са решили да ме събудят с такъв номер? Те обичат да оригиналничат. Станах от дивана, приближих се до похлупака и не повярвах на очите си. Над дефилето висеше бандура, кръгла като медуза, с диаметър двеста метра, цялата изпъстрена с разноцветни светлинки. Виси си и залива дефилето с люлякова светлина. Все още сънен, не съумях да се осъзная веднага. Дори ми се мярна щурата мисъл, че Барковски е успял да убеди някой и да се сдобие с тази дяволия за снимките. Но изведнъж изстинах. Наоколо — абсолютна тишина, чувах дори цъкането на часовника си. Студени тръпки ме полазиха при тая тишина. Такъв апарат, с такива размери да виси на небето без грохот и тътен — до това твоята земна наука още не е скочила, дума да не става, нали така, учени братко? И друго ме порази: тази дяволска светлина изобщо не

даваше сянка. Наистина похлупакът беше пластмасов и малко изкривяваше перспективата, така че окото можеше да греши. Отворих люка, надвесих се до кръста надолу. Точно така — рееше се във въздуха тази гълъбица, медузата, и при това в пълна тишина. Дори двигателят на нашата дизелова електростанция беше замлъкнал. И, разбира се — никаква сянка... Защо очите ти са студени и недоверчиви? Не вярваш ли? Мислиш си, че това са бабини деветини, пиянско бръцолевене. Почакай, ти не си чул още всичко, най-главното е занапред.

Внимателно изучавах Жилевин. Ръцете му затрепераха, по челото му избиха бисерчета от пот, а лявото му око заподскача.

— Да, главното е напред. Главното се състои в това, че аз съвсем необмислено се надвесих до кръста от люка, съвсем необмислено! Те навярно са ме забелязали, защото веднага един остър жълтеникав сноп светлина се насочи към мен. Не питай как, но се озовах навън от астроотсека, сякаш невидими пипълца се бяха впили в мен и ме изтеглиха във въздуха. Представяш ли си? Заплавах към медузата по въздуха. Жълтият лъч ме всмукна в себе си като в тръба. Друг на мое място би се шашнал, или в най-добрия случай би изгубил съзнание, а мен хич не ми и пукаше. Някаква студена яснота имаше в мозъка ми като след леден душ. Вярваш ли, че всичко забелязвах: нощните пеперуди, налетели на жълтия лъч, се бяха оваляли в него като в липов мед; как лъчът се свършваше до мене, а зад гърба ми все повече се удължаваше тъмнината, пустотата и тишината. Но най-невероятното зрелище бе в дефилето. Знаеш как в приказките злите магьосници приспиват цели царства. Съвсем същата картина видях под себе си, когато плавах към медузата.

Някой сякаш бе махнал с вълшебна пръчица и цялата киноекспедиция стоеше като вкаменена. В най-невъобразими пози бяха замръзнали главните герои: Мастрояни не си бе допил любимата оранжада, Пол Нюмън седеше с повдигната шапка, Ален Делон завързваше скафандъра си, Катя Паскалева си шепнеше нещо с Джина Лолобриджида, Банионис, Грегори Пек, Пол Скофилд и Бондарчук, както винаги, играеха разпалено бридж. Дубльорите, стотиците статисти, буквално всички бяха замръзнали като статуи. И не само хората. Дошлият неизвестно откъде пес Казбек, добродушен и тромав като теле, както е скачал през реката, така си бе останал да виси във

въздуха. Над короната на черницата две сови висяха с разперени криле, като че ли се бяха натъкнали на невидима преграда. Люляковата светлина бе покрила всичко като калпак... Гледай, мравки ми полазиха по тялото, страх ме хваща, като си спомня за това, а тогава, вярваш ли, окото ми не мигна. Почакай мъничко, да си намокря гърлото, че пак започна да ми дращи...

Та така. Плавам си аз към медузата, към най-горната ѝ част. Лъчът спокойно ме внесе вътре през стената. Вярваш ли, като през блатна трева, пльок! — затваря се тревата, като че нищо не е било, а на пипане стената е като броня, успях да прекарам ръка по нея. Озовах се вътре в това нещо, гледам, много дълго помещение, коридор ли беше, или дявол знае какво. Запомних само, че по стените проблясват виолетови искри. Погледнах се: ръцете и краката ми са цели, слава богу, а самият аз съм вътре в някакво жълто въздушно кълбо. Обвивката се вижда, а като тикнеш пръст — празно, нищо! Такъв фокус, братко!

В края на коридора изникнаха две фигури. Ниски, късокраки като дакели, на ръст метър и половина най-много. И в раменете толкова, ако щеш вярвай. Приблжиха се до мене, гледам, и двамата са в скафандри, лицата им не се виждат, има само цепки за очите. А на краката им някакви колелца, като нашите ролкови кънки. Не ги разгледах както трябва. На тези колелца те доста ловко ситнят, макар за страничния наблюдател да изглежда необичайно.

Приблжиха се те, махат с ръце: моля, казват, ако обичате, последвайте ни. А аз какво, нищо не губя, само една надежда ме крепи; това е сън, още спя, та нали от време на време и глупави сънища сънувам.

Вървах с тях около петнадесет минути, не по-малко. Пак се продъгнахме през стени, тъй като там нямаше нито една врата, друсаме се на количка, изкачвахме се нанякъде, спускахме се, дори по едно време пътувахме с главите надолу — фантастика и туйто. И докато се промъквахме навътре в медузата, започнах да се заслушвам в техния разговор. Изведнъж усещам в главата си, ето тук, където е подутината, слабо щракане и пукане. Охо, казвам си, заработи моят компютър! Щрак, щрак! И като през завеса проникна в мен техният говор, чувствавам, че започвам да разбирам за какво беседват моите дакели...

Ти, приятелю, няма да повярваш какви съвпадения стават понякога. Слушай ме внимателно и се чуди! Оказа се, че тук, на Земята, е връхлетяла киноекспедиция от друга планета! През миналия век техните прадеди посетили диваците от същото племе нгала, което, както ти казах, живее в Южна Африка. И те дошли с намерение да снимат грандиозен филм за това посещение, нещо като нашата „бомба“. От натура, както се казва. Обаче преди да долетят до Африка, забелязали целия наш реквизит в дефилето: дивашките колиби и самите нгалци, наплескани с боя, как размахват бясно копия и танцуват бойния си танц. Заинтересували се те откъде ли са се появили нгалците по тукашните места, след като миналия век са живели в Африка. Дали самите те доброволно са се прехвърлили насам, или са ги прогонили люти врагове. С една дума, решили да разузнаят кое как е, спуснали се и приспали цялото племе за малко. Те по начало винаги така постъпвали, преди да влязат в контакт с нискоразвити цивилизации. Проверявали дали туземците нямат всякакви там красти, трахоми, дизентерии — изобщо опасни микроби... За детайлите на техния разговор не гарантирам, но смисъла улових що годе вярно. Ти вече се убеди как съм с усвояването на древните и на новите езици.

Вървахме що вървахме по коридорите и накрая се озовахме пред стена. Гладка, зеленикава, ципа или стена, не се знае. И пак минахме през нея като през блатна трева. Едва влезли — целият се вцепених. Огромната сферична зала беше пълна с дакели, има-няма около сто и петдесет парчета, ако не и повече. Скафандрите им — целите преливат в злато, дори зажумях от нетърпимия блясък. А какви зашеметяващи устройства, какви екрани! Гледам — ужас и възторг ме обземат, едновременно, не зная в рая ли съм попаднал, или в ада. По тавана пълзят смоковници във всички цветове на дъгата. Едни приличат на жаби, други на таралежи, трети на пеперуди, четвърти изобщо на нищо не приличат. Някакви криви прозрачни съдове с растения вътре. А дали наистина бяха растения — много се съмнявах. Ако започна подробно да ти описвам всички тамошни чудеса, една седмица няма да ми стигне. А пък и ти няма да повярваш, вие, учените, страдате от недоверчивост, всички сте едни сухи, вярно ли казвам?

Жилевин измъкна мръсна и смачкана носна кърпа, изсекна се, въздъхна и продължи своята изповед:

— Всички дакели седяха, по-скоро полулежаха в кресла, подобни на зъболекарски столове. А един от тях седеше по-високо от другите. Веднага съобразих, че е главният, и си го нарекох Капитана. Капитана беше два пъти по-висок и по-дебел от другите. Представи си, разбойник, на ръст два и половина метра. И в раменете също толкова. Пусни такъв на хоккейното поле — той сам ще унищожи целия канадски отбор, мокро петно няма да остане от техните побойници... Добре, няма да се отвличам.

Та така. Обръщат си те креслата към нас, а този дангалак — Капитана, заразпитва със строг глас моите водачи. Така казва, и така, защо е станала бъркотия, защо не съм приспан заедно с другите? Изобщо ругае, та пушек се вдига. Моите дакели се оправдават, както могат: никой, казват, не е предполагал, че съм се спотаил в недостроения планетолет на хълма. А когато ме забелязали, било късно да настройват приспивателната машина, тя била изцяло задействувана към нашата нещастна киноекспедиция. Ядосан, Капитана ги наказва с мъмрене, а после рече: „Всяко зло за добро. Вземете — казва — туземеца, тъкмо е тук, и го изследвайте за болести, инфекции и прочие. Да се приспи — рече — туземецът в операционната, да му се среже стомахът, черният дроб, далакът и другата карангия и да се изучи точно. Да се открие черепчето му и да се надникне в мозъка. А после всичко да се събере отново и да му се изтрие паметта за събитията от тази нощ.“ Ето как се разпореди чуждопланетният му кожодер, а аз и досега, щом си спомня муцуната му, целият се разтрепервам.

При тези думи Жилевин наистина потрепера.

— Ето каква е цялата ваша наука! Режете със скалпели жаби, присаждате кучешки глави, заразявате с чума морски свинчета, за благото на прогреса, така да се каже. А там аз самият щях да послужа като морско свинче за опити. На мене, Илюша Жилевин, да ми нарежат търбуха и да ми скалпират черепа — не, още малко ще се поборя, рекох си аз.

„Братя — замолих се целият в сълзи, — скъпи братя по разум! Имайте милост! Не ме изследвайте, за бога! Защо се гаврите с неженения човек!“

По време на снимките между другото бях понаучил нещичко от актьорското майсторство — проста работа е. Тръшнах се аз на колене,

рева та се късам, кланям се доземи, дера си ризата. И изведнъж усетих, че нещо не е в ред: разговорите помежду им престанаха. Капитана се отпусна в креслото си, а двамата ми водачи отхвърчаха на двадесетина метра, сякаш крава ги лизна с език. Гледам, Капитана превъртя ръчката на скафандъра си и аз се понесох в своя въздушен мехур право към него, на височината. Пита ме той строго-строго: откъде, казва, зная техния език? А пък аз защо да крия, нищо не губя, изповядах им се чистосърдечно. Така и така, рекох, имам вроден дар към езиците... Право да ти кажа, не ми повярваха веднага, дори започнаха да ме изпитват, както ти сега с твоите Хорацевци и Гилгамеши. Досещаш се как свърши изпитът, нали?

— Досещам се — казах аз.

— Е, разказах им от игла до конец за житието и битието на майката Земя. Описах всичко и за нашата експедиция, обясних загадката на нгалците. Но и тук направих грешка. Дяволът ме накара да издрънкам, че по сценарий нашите диваци са коренните жители на Сатурн. Какво стана след това, не мога да ти опиша! Шум, грохот, вопли, възмутени крясъци, дакелите наскачаха от креслата си, гърмят със скафандрите си, дори замириса на изгоряло, сякаш стана късо съединение... Ти, приятелю, няма да ми повярваш какви съвпадения стават! Слушай ме внимателно и се чуди: разбра се, че моите дакели — какви мислиш се оказаха? Сатурнианци! По очите ти познавам, че не вярваш!

Жилевин замахна, блъсна чашата си настрана и започна да пие от моята лимонада.

— На Сатурн няма живот — казах твърдо аз. — Там има такива разреждени отровни газове, че...

— А пък аз ти казвам: сатурнианци бяха, не ще и спор! — запротестира Жилевин. — Заради тях моят живот тръгна с главата надолу, я? Ти пък слушай по-нататък, най-главното е напред.

Крещяха те, възмуцаваха се, някои дори заплашваха да направят на пух и прах всичко в дефилето, да изтрият от лицето на земята моите приятели, за това, че клеветят планета с високо развита цивилизация. Капитанът едва успя да възстанови реда.

„Почакайте — рече той, — великомъдри сатурнианци, ние винаги можем да се разправим с тях, но първо трябва да погледнем какво са заснели в своя филм.“

Обясних им, че филмът още не е готов, не е монтиран, че три епизода още не са заснети, че звукът още не е наложен и прочие.

„Нищо, ще погледнем това, което е готово“ — отговори Капитана и попита къде са кутиите със заснетите ленти.

„Къде могат да бъдат — казвам аз — освен в сейфа на Миша Барковски. Той с този сейф денува и ноцува. В палатката на главния режисьор е — казвам, — заснетата лента, под нас, долу.“

И посочих с пръст пода. Чудна работа, изведнъж подът стана прозрачен като стъкло и пак видях под себе си нашето сънно царство.

„Покажи ми, къде е тази палатка“ — заповяда ни Капитана.

„Ето там — казвам — до рекичката, при стръмнината, с червения покрив.“

Още не съм си затворил устата и моят жълт лъч се протегна към палатката, засмука сейфа и го довлече в медузата по същия начин, както и мен. А пък той между прочем тежеше не по-малко от двеста килограма. Обикновено четирима души го товареха на камиона. Не успях да се огледам и сейфът стоеше до мен.

„Забравихте ключовете!“ — посочих пак пода, а той започна да мътнее пред очите ми и си стана както преди.

Какви ти ключове! Един от тях по знак на Капитана се приближи до сейфа, провря лапите си през стената — представи си само, през дебелината стоманена стена! Измъкна оттам всичките девет кутии с лентите и се изтърколи заедно с тях от залата. Светлината започна да мерзелее и точно над себе си, във въздуха видях да светват кадри от „Десантът на Сатурн“. Започнаха дакелите да гледат нашата продукция. От време на време избухваше невъобразима глъчка, когато се появяваха сцените от Сатурн, сам разбираш защо. А когато свърши и последният епизод, там където Катя Паскалева се целува с Марчело Мастрояни, дакелите ме изтласкаха от залата. Разбрах, че сега ще се решава нашата съдба.

Седя си аз в коридорчето сред бягащите по стените пламъчета, зъбите ми тракат, тръпки ме побиват, треска ме тресе.

Не помня колко трябваше да чакам, накрая въздушният мехур ме завлече обратно в залата. Там сега беше празно, само Капитана седеше на своята височина, а до него пет-шест дакела и това бе цялата компания. И тъй, възвестиха ми те своята резолюция. Първо — всички сцени на Сатурн те решили да вземат и отнесат със себе си, не зная с

каква цел. Второ, вместо това те вложи ли в кутиите няколко документални и пейзажни филми за истинския живот на Сатурн. Това значи, че земляните, макар и недорасли за извънземни контакти, трябва да започнат малко по-малко да разбират, че ще се срещат не с такива диви светове, за да се настрои психиката на земните жители в нужното направление. Това, което ще разберат, ще им послужи за в бъдеще, а не сега. И третото засягаше мен. Пощадиха ме все пак, нямаше да ме изкормят като жаба, трогнах ги навярно с молбите си. А накрая Капитана рече:

„Няма — казва, — Илюша, да облъчваме твоя мозък и да изтриваме паметта ти за тази нощ. Сега, като преценихме, се страхуваме да не засегнем случайно онова място, където се таи твоето безценно дарование. Ти — казва, — Илюша, си единственото разумно същество в нашата Слънчева система, а може би и в цялата Галактика, с този свой талант към езиците. Ти сега се пази. Когато започнат да прелитат насам нашите експедиции, ти ще бъдеш като преводач, ако стане нужда... Но при едно условие, хайде да си говорим като джентълмени — рече Капитана. — За всичко, което видя и чу, никому нито дума. Закълни се с най-страшната клетва, че ще пазиш безусловно тайната. А ако само загатнеш някому нещо, сърди се на себе си, на никой друг. Не само че ще те лишим от дар слово, но и ще ти отнемем човешкия образ.“

Представящ ли си, така ме заплаши: щял да ме лиши от човешки образ, какъв фокусник, а?

„В миг — казва — ще се превърнеш на бик или на козел, или на куче. На нас, сатурнианците, това нищо не ни струва“.

Почесах се по темето в размисъл и нали разбираш, заклех се. Къде ще ходя — за спасението на собствената ти кожа каквото ти кажат, това и ще направиш... Май че пак ще запаля, дай ми огънче, приятелю. И все пак чудесна ти е запалката, истинският ценител би дал за такива стотина рубли и окото му няма да мигне. Титанова е, казваш?

— Титанова — потвърдих аз, а Жилевин всмукна дълбоко и продължи.

— Останалото не е толкова интересно. Отлетяха те за Африка, за да снимат своя филм за нгалците. Дори и названието му запомних — „Кацане на Земята“. Ако ти кажа колко им трябва за заснемането на

един филм, пак няма да ми повярваш. Една единствена нощ, разбра ли? Сто и две камери действуват едновременно, имат около стотина снимачни павилиона, не прилича на нашите киностудии. Няма какво да се прави, далечко е отишла тяхната техника. Къде ти ние, земляните, ще се мерим с тях...

Та така. Отвлече ме лъчът обратно в астроотсека — боже мой, колко беден ми се видя той сега! Като че от дворец се пренесох в пръстена колиба. Затворих люка, за да не ме виждат, но прилепих лице о цепнатината. Любопитно ми беше какво ще стане с медузата. Забелязах, че люляковата светлина започна да помръква, светлинките, които мигаха, също отслабнаха. Изчезна сатурнианският кораб, сякаш никога не е бил. Изведнъж — като че някой щракна ключа — и нашето омагьосано царство оживя. Двигателят на дизела заработи, блесна светлина. Барковски се разхвърча с рупора, нгалците се затресоха в отвратителен танц — репетираха епизода. Измъкнах се от планетолета, спуснах се на един дъх от хълма и отърчах при Барковски. Всички си бяха подредени по местата, като че нищо не е ставало. Погледнах крадешком в палатката на Барковски — сейфът си беше тая, цял-целеничък.

След няколко дни Барковски наду платната към Москва. И взе със себе си, забележи! — кутиите със заснетата лента. Навярно се е натъкнал на чуждоземния подарък, защото, като се върна, обяви гръмогласно на всички, че е измислил нов начин за правене на снимки от природата на Сатурн, нещо като свръхблуждаеща маска. Затова нареди да се демонтират колибите, да се разпуснат статистите, да се прибере реквизитът. Останалото щял да заснеме в Москва, в павилиони.

С една дума, към май „Десантът на Сатурн“ беше готов. Жалко, че не си го гледал, непременно го виж. Филмът трае шест часа, а не можеш да отвърнеш очи. Какъв беше само Сатурн! Летящи дворци! Подводни снимки! Многоглави чудовища, русалки (на Сатурн са безброй), схватки със сто и петдесетметрови хищници! А градовете! Къщите приличат на дървета и растат направо от почвата на около десетина километра височина! Сатурнианците пърхат в небето като водни кончета! Рай и това си е. Само дето няма ангели, но затова пък условията са райски.

Към есента Барковски бе получил вече всичките награди у нас в страната: и в Ташкент, и в Новосибирск, и в Кишинев, и на Московския международен фестивал — навсякъде. Пратиха „Десантът“ в Кан — пълен триумф! Във Венеция — и тук Барковски сложи в джоба си Фелини и Бунюел и Бергман. От Триест донесе „Брилянтовият астероид“, от Филипините „Златният лотос“. А как само го приемаха навсякъде! Какви речи се произнасяха! Започнаха да го наричат с лека ръка „патриарх на съвременното кино“, макар че какъв патриарх е той с неговите четиридесет и седем и кусур, право казвам, нали?

Аз, разбира се, пътувах навсякъде с него, като частен преводач. Без мен стъпка не можеше да направи, защото той от нито един чужд език бъкел не знаеше. И накрая — стовариха му се всичките тринадесет „Оскара“ от един път — представяш ли си такова нещо?

От артистите „Оскар“ получиха трима: Пол Нюмън, Филип Ноаре и Катя Паскалева — онази красивата българка, дето вдигна шум около себе си още в „Козият рог“, сигурно знаеш. Сценаристът също получи награда, операторът, художникът-декоратор, художникът по костюмите, даже за звукорежисьора не пожалиха златната статуетка. Такова нещо никога не е било в историята на киното...

А какво посрещане ни устройоха на родна земя след завръщането ни от Холивуд — няма да ти го описвам с подробности, — все едно, няма да ми повярваш. Цели две години се валяхме като сирене в масло. Буквално всички — от простия киномеханик до министрите, лазеха пред Барковски. Герой! Маестро! Член на всички международни журита! Президент на Световната академия за киноизкуство! Зарязана жена си и двете си деца и се ожени за францужойка. Това сега е голям шик сред нашите кинаджии, пък и не само при тях! Аз също зарязах института. Не съм последният човек без диплома я!

Когато отшумяха големите пиршества, Барковски обяви своя нов замисъл. Този път реши да се отдаде на историята, да „построи“ поредния си суперколос. Нарича се „Стрелата на Атила“. Засега реши да почака с фантастиката, макар че предложенията бяха главозамайващи. „Аз — казва — трябва да си почина, да дойда на себе си след «Десантът на Сатурн».“ Всички се съгласиха с него, разбира се, а аз си знам кое как е, но си държа езика зад зъбите... Гледай ти, вече втора бутилка преполових сам, а не ме е хванало. Все тази обида

ме гризе, не мога да простя на Миша Барковски, на подлата му натура, от това и не се напивам.

Слушай сега внимателно. Започва най-печалното. Последният половин месец ние с Барковски се мотаехме тук в Судан. Поредният международен симпозиум. Пак го възнесяха в небесата, някаква награда му връчваха. Тези негови награди с лопата да ги ринеш. А миналата събота дойдохме с него тук в това ресторантче, да пийнем по една малка, както се казва. Тук е уютно, хора почти няма през деня и главно — масите са от реквизита на „Десантът на Сатурн“, виждаш ли каква завързана форма имат?

— Тяхната форма ми напомня орбита на планета с две слънца — казах аз.

— Сигурно е така — съгласи се Жилевин. — Вие, учените, си знаете най-добре. Тези маси стояха в каюткомпанията на планетолета. Тукашният директор ни склони да му ги продадем, ужасно му харесаха тези маси... Но не става дума за това.

Седим си ние с Мишка, сръбкаме коняче и представи си само какъв разговор започва мерзавецът му ниедин.

„Свършиха се — казва, — Илюша, за тебе златните дни. Напътува се с мене зад граница. Аз — казва — сега вече с чуждите езици сам се оправям и без тебе ще мина. А главното, неудобно ми е вече да се показвам с тебе във висшето общество.“

„Тоест, как ти е неудобно — питам аз тоя мошеник Мишка. — В петдесет и две страни бяхме, цяла ока сол заедно изядохме, навсякъде честно и предано ти служих като куче и изведнъж — бац — неудобно!“

„И после — рече — неудобно е, защото моята сегашна жена Бриджит не може да понася външността ти. Ти между впрочем защо не се погледнеш поне веднъж в огледалото. Носът ти е като слива, очите ти са като на куче, ушите — щръкнали, плешив си до тила.“

И като ме обхвана една злоба, та чак започнах да се задушavam! „А пък ти — мисля си, — гадино такава, заради една хубавичка фуста предаваш своя стар приятел. Какъв ти приятел! Слуга! Роб!“

„Може плешивината ми да е до тила — казвам, — но затова пък съвестта ми пред хората е чиста. От краден хляб не дебелея като някои други гении-лауреати-президенти.“

„За какъв краден хляб дрънкаш врели-некипели — пита Барковски. — Ти — казва, — плешивецо, лъжи, но не прекалявай.“

Можеш ли да си представиш, приятелю, той сам ме нарече плешивец!

Свих юмруци под масата, от обида изхапах устните си до кръв, а мозъка ми сякаш кълвач чука с клюн: плешив! плешив! Не съм Марлон Брандо, нито Ален Делон, но имам известна представа за себе си. Без уважение към себе си не само човек, но и звяр не би живял, така ли?

„Ах ти, гадино — казвам — Мишка! Ти трябва краката ми да целуваш за «Десантът на Сатурн», за това, че стана човек, аз от калта те измъкнах, а ти...“

С една дума — мозъкът ми се размъти, забравих за страшната клетва пред чуждоземците, забравих за всичко на света. И изложих на Барковски истината за сатурнианците. Всичко си казах, от игла до конец. Нека, казвам си, нека да се задави от истината, мръсникът.

И какво мислиш, братче? Той спокойно и докрай изслуша всичко, окото му не трепна, а после стана и рече:

„Ти си се побъркал. Съвсем си мръднал. Всичко това е невъобразима дивотия, бълнуване на болно въображение. Тебе — казва — трябва да те настанят в лудницата, при това до края на живота ти, а пък аз ще се погрижа за това. И занапред да не си ми се мярнал пред очите, пор плешив! Не искам и да те знам. Ако пък почнеш да ми мътиш водата — ще ти отрежа плешивата глава. Като комар ще те смачкам!“

И си отиде, предателят, в същия ден отлетя за Москва, а оттам за своя Париж при наплесканата си Бриджитка. А аз започнах да пия от обида, срам и огорчение...

Жилевин изтри с кърпа сълзите си и горчиво въздъхна.

Огледах се. Старецът, който решаваше кръстословица, беше изчезнал. Младоженците седяха, прегърнати с гръб към нас и гледаха залязващото слънце. Барманката дремеше на бюфета. Освен тях в ресторанчето нямаше жива душа.

— Ти, приятелю, поне ми вярваш, нали? — заеквайки, попита Жилевин и протегна ръка за поредната цигара.

— Вярвам ти — казах аз. — Вярвам, че именно така е било, както го описа. Но един детайл не ми е съвсем ясен. Как се реши да

нарушиш клетвата? Не се ли страхуваш, че те ще изпълнят своята заплаха?

Жилевин се почеса зад ухото и отвърна:

— Честно казано, малко ме е страх. Но щом веднъж турих грях на душата си, къде да се дявам, така разсъдих. Дори ако ме следят, все едно, от Сатурн няма да могат да ме направят на козел, разстоянията са много големи, милиони километри. Трябва пак да дойдат тук. А пък и аз не паса трева, гърмян заек съм. Сега за нищо на света няма да излизам извън града, в гората или в парка. Ще живея сред най-гъстата част от хората. Сам разбираш: над Москва или дори тук над Судан тяхната медуза няма да увисне, не са такива глупаци.

— Прав си — казах аз. — На всички другопланетни експедиции навярно им е забранено да се демаскират по подобен начин. Но съществува друг път. Те могат да останат в орбита около Земята, а при тебе да командироваат специалист по преобразяване на личността.

— Наивен си ти, приятелю — широко се усмихна Жилевин. — Да допуснем, че пратят някого. Помисли само: нима може да се покаже в оживено място? Аз ти казах, че приличат на дакели, уродливи са до невъзможност. В сравнение с тях аз съм красив като Жерар Филип. Ако такова чучело в златен скафандър се появи, да речем, на плажа или в магазина, или където и да е — ти представяш ли си какво вавилонско стълпотворение ще настъпи? А пък ако успее да ме хване и помъкне към медузата, жив няма да се отърве, бъди спокоен.

— Не се заблуждавай относно тяхното уродство — рекох аз. — По-скоро ти си имал работа с роботи. Истинския образ на този, на който си дал клетва, може би изобщо не знаеш. Освен това никой не би им попречил да командироваат тук специалист по скафандри. Той би могъл да прекопира човешка външност и да направи скафандър, който по нищо да не се отличава от човека. Извини ме, но аз съм учен и съм свикнал да мисля логично.

— Слаба ти е логиката, приятелю — отговори той, без да се замисля. — А машината за приспиване и преобразяването ми със себе си ли ще повлече? Тази машина по размери е поне пет пъти по-голяма от нашия ресторант, учена главо, нали видях тази машина в медузата.

— Техниката се усъвършенствува не само на Земята. Теоретически такъв деструктор може да бъде с размер не по-голям от всяка джобна дреболия.

— Дай ми да запаля още една цигара — помоли Жилевин. — Гран мерси, както казва тази нацапотена видра Бриджит... И все пак запалката ти е първокласна. Да се побъркаш. Как можа: титанова...

— Прав си, титанова е. Конструирана е на Титан, обитаемия спътник на Сатурн. А на самия Сатурн няма живот — казах аз и натиснах наведнъж четирите необходими бутона на запалката.

Миг след това Жилевин залая.

Публикувано във вестник „Орбита“, броеве 1,2,3/1977 г.

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.